

01
к17

Хмельницька обласна бібліотека
імені М. ОСТРОВСЬКОГО

КАЛЕНДАР

знаменних і пам'ятних дат
Хмельницької області
на 1974

М. Хмельницький

01
K17

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
ХМЕЛЬНИЧУНИ

на 1974 рік

Хмельницька ОУНБ

1160677

П Е Р Е Д М О В А

"Календар знаменний і пам'ятних дат Хмельниччини", який видається з 1966 року, має на меті допомогти бібліотечним працівникам, вчителям, агітаторам і краєзнавцям у доборі та пропаганді літератури, у відзначенні пам'ятних дат та знаменних подій у громадсько-політичному житті нашої області.

До ювілейних дат подаються довідки з списками рекомендованої літератури.

Користуючись матеріалами, вміщеними в календарі, бібліотечні працівники можуть організувати до окремих пам'ятних дат книжкові виставки, тематичні та літературні вечори, бібліографічні огляди, усні журнали тощо.

В бібліотеках рекомендується мати постійну виставку "Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини".

Слід пам'ятати, що списки літератури, які подаються в "Календарі..." необхідно поповнювати новими матеріалами, зокрема, з періодичної преси.

В складанні довідок до "Календаря знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини" на 1974 рік брав участь голова обласного краєзнавчого товариства С.К.Гуменюк.

16 СІЧНЯ

- 2.

~~140~~ РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ
М. КРАСИЛОВА

Красилів — місто районного підпорядкування, центр Краси-
лівського району.

Перша письмова згадка про Красилів збереглася в історичних
документах від 16 січня 1444 року. Населення Красилова брало
участь у народно-визвольній війні українського народу 1648-
1654 рр. і в гайдамацькому русі середини ХУІІІ ст.

Після другого наділу Польщі /1793 р./ Красилів — у складі
Росії, з 1797 р. — містечко Старокостянтинівського повіту Волин-
ської губернії. ✓

14 травня 1906 р. робітники Красилівського цукрового заводу
оголосили страйк, вимагаючи 8-годинного робочого дня, підвищен-
ня заробітної плати і поліпшення умов праці. Страйк мав великий
вплив на робітників інших промислових підприємств містечка,
які ~~стали~~ *включалися в активну революційну боротьбу.*

У квітні 1917 р. з Красилові створюється Рада робітничих
депутатів, в січні 1918 р. встановлюється радянська влада. В
літотоу у містечко увірвалися австро-німецькі окупанти, які
відновили владу поміщиків та капіталістів і встановили режим
кривавого терору. В травні на околицях Красилова розгоріла
боротьбу з іноземними загарбниками і внутрішньою контрреволю-
цією партизанський загін, очолюваний мешканцем містечка Т.Верес-
ом. Наприкінці 1918 р. Красилів захопили петлюрівці. В квітні
1919 р. частини 2 української радянської дивізії прогнали
буржуазно-націоналістичну контрреволюцію.

Влітку Красилів неодноразово ⁶преходив із рук в руки. В кін-
ці 1919 р. його захопили білопольські інтервенти. В липні 1920 р.
частини 14 армії вибили загарбників з Красилова. Та остаточно
містечко було визволено від ворогів у другій половині листопада
1920 р.

За радянської влади Красилів спочатку – волосний, а з березня 1923 р. – районний центр Шепетівського округу, у 1932-1937 рр. – Вінницької області, 1937 р. – у складі Хмельницької області.

Під час Великої Вітчизняної війни на Красилівському цукровому заводі діяла підпільна група, а на околицях районного центру – підпільна диверсійна група ім. Суворова очолювана Г.П.Вітюком. В 1943-1944 рр. тут розгорнув активні бойові дії партизанський загін "Іскра".

Красилів визволили від фашистських загарбників 9 березня 1944 року частини ^{71 26-а артил. та} 7-го гвардійського танкового корпусу 3-ї гвардійської танкової армії.

Нині Красилів – це гарно забудоване місто. Тут працюють машинобудівниковий, цукровий, цегельний заводи, хлібзавод, колгоспбуд, рембудуправління, пересувна механізована колона, райоб'єднання "Сільгосптехніка", промисловий комбінат. Діє 55 підприємств торгівлі і громадського харчування. Тут міститься центральна садиба колгоспу "Правда".

Про охорону здоров'я трудящих дбають 145 медичних працівників, які обслуговують районну лікарню, протитуберкульозний диспансер, 4 медичних пункти. В Красиліві виросло справдне лікарняне містечко з 12 відділеннями. Працюють 4 дошкільні дитячі заклади.

Добре налагоджена система освіти. В 5 загальноосвітніх, в музичній та спортивній школах навчається понад 2600 учнів, працює 170 вчителів. До послуг учнів – Палац піонерів.

У місті видається районна газета "Зоря комунізму", відкрито кінотеатр на 600 місць, 12 бібліотек, 3 будинки культури.

Красилівці гордяться своїм квітучим містом, у житті якого виразно відчувається ритм нової епохи – епохи будівництва комунізму.

Література:

Нариси історії Хмельницької обл. партійної організації. Львів, 1972. Красилів – с.98, 204, 233, 275, 291, 292, 301, 311, 323, 324, 333, 344, 346.

ГУМЕНЮК С., МЕЩИШИН А. Хмельницька область. Путівник.
Львів, 1969.

Красилів - с. 132, 152-153.

Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область.
К., 1971.

Красилів - с. 16, 21, 52, 365-375, 386-389.

БАГРАМЯН И.Х. Так починалась війна. /Военные мемуары/.
М., 1971.

Красилов - с. 156.

ДУБИНСЬКИЙ І. і ШЕВЧУК Г. Червоне козацтво. /Істор.нарис/.
К., 1965.

Красилів - с. 127, 128.

УРСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу
1941-1945 рр. В 3-х т. Т.3. К., 1969.

Красилів - 79, 80.

Поділля у Великій Вітчизняній війні /1941-1945/.
Збірник документів і матеріалів. Львів, 1969.

Красилів - с. 5, 7, 365.

КРАСИЛІВ. Місто Хмельницької обл. - В кн.: Радянська
енциклопедія історії України. Т. II. К., 1970, с. 496.

КРАСИЛІВ. - В кн.: Українська Радянська енциклопедія.
Т. 7, с. 331.

19 СІЧНЯ

145 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІОНЕРКИ
Є.С.ШЛІХТЕР

/1889-1943/

ШЛІХТЕР Євгенія Самійлівна /19.І.1889-5.ХП.1943/ - професіональна революціонерка. Народилася в м.Кам'янці-Подільському. Член ВКП/б/ з 1892 р. В 1889-1891 рр. навчалася у Бернському університеті /Швейцарія/, де була одним з організаторів соціал-демократичного гуртка. З 1892 р. проводить революційну роботу на Україні. В 1893 р. була заарештована і після цього вислана з Києва в Полтаву. Але і там вона продовжує революційну роботу. В 1895 р. її висилають на 5 років у м.Сольвицегодськ, де вона разом з іншими політичними засланцями організовує соціал-демократичний гурток. З 1896 р. відбувала заслання в Самарі, де проводила нелегальну роботу. В 1900 р. бере участь в утворенні в Самарі групи "іскрівців". В 1902 р. знову була заарештована. Після її зв'язу РСДРП - більшовичка.

В період революції 1905-1907 рр. була членом страйкового комітету, який керував політичним страйком службовців Південно-Західної і Києво-Полтавської залізниць.

В 1906-1908 рр. працює в редакціях більшовицьких газет "Пролетарій" і "Вперед". За дорученням В.І.Леніна зберігала спеціальні засоби партії, здійснювала зв'язок з фінськими соціал-демократами. У 1909 р. поїхала в Сибір на місце заслання чоловіка - Шліхтера Олександра Григоровича, вчителювала і продовжувала революційну роботу.

Брала участь у Великій Жовтневій Соціалістичній революції. З 1919 р. на відповідальній роботі в Наркоматі освіти РРФСР, а з 1924 р. - в Наркоматі освіти Української РСР. В наступні роки - директор музею революції УРСР, директор республіканської бібліотеки ім.КПРС в м.Києві.

- 6 -

ЛІТЕРАТУРА:

АЛЕКСАНДРОВ Н. Сильная духом. /Е.С.Шліхтер/. - В кн.: Женщины русской революции. М., 1968, с.537-545.

ГОЛЬДЕНБЕРГ С. Про славу землячку. /Е.С.Шліхтер/. - "Прапор Жовтня", 1970, 4 вересня.

ГУМЕНЮК С. і МІШИШИН А. Хмельницька область. Путівник. Львів, 1969. Про Шліхтер Е.М. - с.87.

ІСТОРІЯ міст і сіл УРСР. В 26-ти т. Хмельницька область. К., 1971. Про Шліхтер Е.С., с.64.

СТАМБУЛЬСЬКА С. Шлях революціонерки. /Про Е.С.Шліхтер/. - "Рад.Поділля", 1970, 23 вересня.

ШЛІХТЕР Євгенія Самійлівна. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т.16, с.347.

ШЛІХТЕР Євгенія Самійлівна. - В кн.: Український радянський енциклопедичний словник. Т.3, с.804.

ДО 10-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ ОБЛАСНОГО ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОГО ТОВАРИСТВА

22 лютого 1964 року створено Хмельницьке обласне історико-краєзнавче товариство. На час створення товариства в ньому налічувалось 31 чоловік активних істориків-краєзнавців, тепер до нього входить понад тисячу чоловік. Товариство об'єднує істориків-краєзнавців вищих учбових закладів і середніх шкіл області.

За час існування товариства проведено п'ять науково-теоретичних конференцій, на яких заслухано понад 300 доповідей і повідомлень з історії краю. Матеріали конференцій опубліковувались в окремому збірнику за участю істориків-краєзнавців вийшли в світ такі колективні праці, як історія міст і сіл УРСР /Хмельницька область/, Нариси історії Хмельницької обласної партійної організації, Поділля у Великій Вітчизняній війні та ін. Краєзнавцями написані тисячі статей з історії краю надрукованих в Енциклопедичних і періодичних виданнях. За участю істориків-краєзнавців і працівників преси, редакція газети "Радянське Поділля" веде сторінку "Орбіта краєзнавця", редакція газети "Корчаківець" рубрику "Чи знаєте ви свій край?", редакція обласного радіомовлення передає цікаві лекції з історією краю.

Усі свої помисли, весь огонь своїх сердець історики Поділля віддають благородній справі - комуністичному вихованню трудящих.

Література:

Тези доповідей Подільської історико-краєзнавчої конференції. /Жовтень, 1965 р./о. Хмельницький, 1965. 122 с. /Кам"янець-Подільський держ.пед.ін-т/.

Матеріали другої Подільської історико-краєзнавчої конференції. Львів, "Каменяр", 1968. 230 с. /Кам"янець-Подільський держ.пед.ін-т/.

Матеріали третьої Подільської історико-краєзнавчої конференції. Львів, "Каменяр", 1970. 188 с. /Кам"янець-Подільський дер.пед.ін-т/.

ВИНОКУР І. Друга Подільська краєзнавча конференція. - 4Рад. Поділля", 1967. 4 травня.

ВИНОКУР І. і КОВАЛЕНКО Л. Друга Подільська історико-краєзнавча конференція. - "Укр.іст.журнал", 1967, № 7, с.155-156.

ВИНОКУР І. і ТИЩЕНКО В. Нове краєзнавче товариство. - "Народна творчість та етнографія", 1964, № 5, с.100.

ВИНОКУР І. і ТИЩЕНКО В. Подільська історико-краєзнавча конференція. /Кам"янець-Подільський/. - "Народна творчість і етнографія", № 5, с.108-109.

ДУМОВА Н.Г. Первый слет краеведов Подолья. /Подольская историко-краеведческая конференция/. - "История СССР", 1966, № 1, с.244-245.

КОВАЛЕНКО Л. Подільська історико-краєзнавча конференція. - "Укр.іст.журнал", 1965, № II, с.155-156.

КОВАЛЕНКО Л. і ВИНОКУР І. Хмельницьке історико-краєзнавче товариство. - "Укр.іст.журнал", 1964, № 3, с.154.

Третя історико-краєзнавча конференція Хмельницької області. - "Укр.іст.журнал", 1969, № 8, с.155-156.

Товариство істориків-краєзнавців. /Про організацію обласного історико-краєзнавчого товариства/. - "Рад.Поділля", 1964, 25 лютого.

ТИЩЕНКО В. та ін. Третя Подільська краєзнавча. /Нотатки з конференції/. - "Рад.Поділля", 1969, 1 червня.

✓
17 ЛЮТОГО

ДО 40-РІЧЧЯ З ДНЯ ЗАГИБЕЛІ В.А.КОТИКА,
ПІОНЕРА-ПАРТИЗАНА, ГЕРОЯ РАДЯНСЬКОГО
СОЮЗУ

1930 - 1944 рр./

17 лютого 1974 р. минає 40 років з дня загибелі
Валентина Олександровича КОТИКА піонера-партизана Героя
Радянського Союзу.

КОТИК Валентин Олександрович - юний учасник партизансь-
кого руху на Україні під час Великої Вітчизняної війни.

Народився КОТИК 17 лютого 1930 р. в с.Хмельівці Шепетівсь-
кого району в селянській сім'ї. З 1937 р. жив і вчився у
м.Шепетівці. Коли місто окупували німецько-фашистські загарб-
ники, Котик вступив до підпільної організації, виконував бойові
доручення, розклеював листівки по вулицях рідного міста,
збирав у місцях боїв зброю і боеприпаси. А згодом став
з'являтися серед підпільників.

Пізніше продовжував боротьбу з ворогом у партизанському
загоні. Загинув юний ^{патріот} партизан у бою за визволення м.Ізяслава.
Йому тільки минуло 14 років.

Високо оцінила Батьківщина бойові заслуги Валі КОТИКА.
Він був нагороджений орденом Вітчизняної війни II ступеня. У 1958р.

27 червня йому було посмертно присвоєно звання Героя Радян-
ського Союзу.

Ім'я Валі КОТИКА ^{носіть} ~~привнесено~~ школа, де він вчився, Хмельниць-
кий та Шепетівський ~~Палац~~ ^{Палац} піонерів. У місті Шепетівці
йому споруджено пам'ятник. Біля його пам'ятника завжди квітне.
^{На якому} ~~Над ним~~ золотом горить напис: "Піонеру-партизану Герою
Радянського Союзу Валі КОТИКУ від піонерів України".

ЛІТЕРАТУРА:

ПРО присвоєння посмертно звання Героя Радянського Союзу
піонерів-партизану В.О.Котику. Указ Президії Верховної Ради
СРСР від 27 червня 1958 р. - В кн.: Поділля у Великій Вітчиз-
няній війні. /1941-1945рр./. Львів, 1969, с.243.

ДОМАНЬ А. и СБОЙЧАКОВ М. Шепетовские подпольщики. М.,
Политиздат, 1972. 159 с.

ІСТОРІЯ міст і сіл УРСР. В 26-ти т. Хмельницька область.
К., 1971. Про піонера Героя Радянського Союзу Валя Котика -
с. 51, 271, 621.

КОТИК Г. Мій син. К., "Веселка", 1965. 90 с.

СБОЙЧАКОВ М. Валя Котик. - В кн.: Сбойчаков М. Два юних
героя. М., 1964, с. 34-70.

СОВІЮ Г. На лісовій дорозі. - "Рад. Поділля", 1970, 23 грудня.

ЧУМАКОВ С. Хоробрий партизан. - В кн.: Діти - герої. К.,
1967, с. 133-144.

х х х

АНДРОНОВ М. Вечно помнить будем. /Стих о Вале Котике/.
" - "Вожатый", 1967, № 3, с. 43.

НАДЖАФОВ Г. Смелые не умирают. М., "Молодая гвардия",
1968. 141 с. /Юные герои/.

ПОЗНАНСЬКА М. Валя Котик. М., "Дет. лит.", 1971. 94 с.

ДО 40-РІЧЧЯ ВИЗВОЛЕННЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ
ОБЛАСТІ ВІД НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ
ЗАГАРБНИКІВ

Велика Вітчизняна війна радянського народу була найсуворішим випробуванням, яке будь-коли випадало на долю нашої країни.

У тяжкі роки боротьби з гітлерівськими полчищами вся наша країна являла собою згуртований табір, в якому кожна радянська людина робила все, щоб подолати озвірілого ворога.

У загальній боротьбі народів Радянського Союзу проти німецько-фашистських загарбників активну участь брали й трудящі Поділля.

Хмельницька область була окупована німецько-фашистськими загарбниками протягом 2-18 липня 1941 р. Для трудящих області, як і інших окупованих гітлерівськими військами районів нашої країни, настали чорні дні кривавого "нового порядку". За роки окупації фашисти та їх співзачини вбили і замучили на території Хмельницької області ⁴⁷⁸ 222 тисячі мирних радянських громадян і близько 256 тисяч військовополонених. До Німеччини на каторжні роботи було вивезено 117 тисяч юнаків і дівчат.

Тікаючи на захід під могутніми ударами Червоної Армії, німецько-фашистські загарбники намагалися перетворити міста і села в руїни і згарища. Гітлерівці зруйнували старе місто в Кам"янці-Подільському, знесли будинки на центральних вулицях у Дунаївцях, Чемірівцях, Смотричі, Новій Ушиці, Віньківцях, Михайлополі та ін. Вони повністю спалили десятки сіл у Славутському, ~~Кайнінському~~ Шепетівському та інших районах північної частини області. Фашисти вивели з ладу майже всі підприємства, знищили в колгоспах сотні тваринницьких ферм, тисячі різних господарських і культурно-освітніх приміщень. Сума збитків, заподіяних окупантами народному господарству області становила 18558 млн. крб.

Хоч як лютували гітлерівці, їм не вдалося зламати волю тру-

даних Поділля. В перні місяці окупації області виникає ряд підпільних організацій. Активно в ті дні діяла Славутська між-районна ~~комуністична~~ ^{патрістична} підпільна організація, яку очолив лікар Ф.М.Михайлов. В Проскурові підпільну партійну організацію очолив колишній секретар Чернівецького райкому КПРС М.А.Храновський. Третім значним підпільним центром був район Михалполя. Його створив і очолив секретар Дунаєвецького райкому І.К.Ніколюк. Наприкінці 1941 року підпільна патрістична організація створюється в Кам"янці-Подільському та в більшості районних центрів області.

Одноразово із створенням підпільних організацій розгортається партизанський рух. Вже у вересні 1941 р. Радянське інформбюро повідомляло про бойові дії партизанського загону в районі Проскурова. Партизанська боротьба набирає широких масштабів у 1942 р. Все рішучіше стали діяти партизани під командуванням одного з керівників Славутського підпілля А.В.Одухи.

В травні 1943 року створюється обком ВКП/б/у і обласний штаб партизанського руху на чолі з С.А.Олексенком. В кінці 1943 р. на ~~кількі~~ території області діяло 4 партизанських з'єднань в рядах яких налічувалося понад II тисяч народних месників. За масштабами партизанського руху та результатами бойових операцій Поділля йшло слідом за такими областями масового партизанського руху, як Чернігівська, Сумська, Житомирська і Київська. За період бойової діяльності партизани чотирьох з'єднань, які діяли в північній частині області провели 1272 бойові операції, в результаті яких знищено 613 залізничних ешелонів, 158 танків і бронемашин, 628 автомобілів, висаджено в повітря 216 залізничних мостів, вбито, поранено і взято в полон близько 75 тисяч гітлерівців.

Визволення Поділля від ярма німецько-фашистських окупантів розпочалося в січні 1944 року військами 1-го Українського фронту. II лютого радянські війська оволоділи Шепетівкою, 9 березня - Старокостянтиновим, 25 березня Проскуровим, 26 березня - Кам"янець-Подільським. Столиця нашої Батьківщини - Москва чотири рази салютувала на честь героїчних визволителів подільської ~~землі~~ ^{землі}, а частинам і з'єднанням Радянської Армії, які відзначилися у боях, було присвоєно найменування "Шепетівські";

"Старокостянтинівські", "Проскурівські", "Кам'янець-Подільські".
4 квітня 1944 р. Хмельницька область була повністю очищена від
німецько-фашистських загарбників. ✓

40-річчя визволення Поділля з-під ярма гітлерівських окупан-
тів трудящі області зустрічають натхненою працею по виконанню
історичних рішень XXIV з'їзду КПРС.

Література:

Міністр оборони - хмельничазам./Поздоровлення Міністра обо-
рони СРСР маршала Радянського Союзу А.Гречко у зв'язку з 25-річ-
чям визволення Хмельниччини/. - "Рад.Поділля", 1969, 25 березня.

Поділля вітає маршал Радянського Союзу Г.К. Жуков. /До 25-річ-
чя визволення Хмельницької області/. - "Корчагінець", 1969,
25 березня.

Сообщение Советского Информбюро. Т.6. Январь-июнь 1944 г.
М., 1944. Освобождение Хмельницкой области- с.143-159.

Обласна партійна організація в період Великої Вітчизняної
війни. /червень 1941-1945 рр./. - В кн.: Нариси історії Хмельниць-
кої обласної партійної організації. Львів, ~~Камінь~~ ~~Камінь~~, 1973,
с.212-232.

Поділля у Великій Вітчизняній війні. /1941-1945 рр./. Збір-
ник документів і матеріалів. Львів, "Каменярь", 1969. 416 с.

БАБЛЯК В. Уральський добровольчий. /Про бойові дії 10-го
гвардійського Уральського добровільного корпусу, який визволяв
Поділля/. - "Рад.Поділля", 1973, 13 листопада.

БУБНОВСЬКИЙ М. Шляхами боротьби і творення. /Визволення
Поділля від фашистських загарбників/. - "Рад.Поділля", 1969,
17 жовтня.

ГРЫЛЕВ А.Н. За Днепром. /Освобождение Правобережной Украины в
январе-апреле 1944 г./. М., 1963. Об освобождении Хмельницкой
области - с.13, 24-25, 27, 40, 42, 79, 81-82, 87-89, 117-151,
160, 163, 195, 205-206.

ГУМЕНЮК С. Визволення. /Про визволення Хмельницької області
від фашистських загарбників/. - "Рад.Поділля", 1968, 21 лютого.

ГУМЕНЮК І. Народу сила незборима. /До 25-річчя визволення
України і Хмельниччини від фашистських окупантів/. - "Рад.Поділля"
1969. 7 жовтня.

ДОМАНІ А.С. і СВОЙЧАКОВ М.И. Шепетовские подпольщики. М., Политиздат, 1972, 140 с.

Історія міст і сіл УРСР. В 26 т. Хмельницька область. К., Голов.ред. Української радянської енциклопедії, 1971. 706 с.

КИРИЧЕНКО І. Жадана воля. /1944 рік. Січень-березень. Радянська Армія визволила Хмельницьку область від фашистських загарбників/. - "Корчагінець", 1967, II жовтня.

ЛЕЛЮШЕНКО Д.Д. Москва - Сталінград - Берлін - Прага. Записки командарма. М., 1970. 390 с. Про освобождение Хмельницкой области - с. 207, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 222-223, 230, 232-235.

ШОХАНОВ А. Вікопомний день. /До 25-річчя визволення Хмельниччини/. - "Рад. Поділля", 1969, 25 березня.

ЯКУБОВСЬКИЙ І.Г. На Проскурівсько-Чернівецькому напрямі. /До 25-річчя визволення Хмельниччини/. - "Рад. Поділля", 1969, 22, 23, 25, 26. березня.

ЯСНИЙ Ю. Атака. Повість. /Розповідь про героїчний подвиг танкіста Ф.Тарана, який визволяв м.Кам"янець-Подільський/. - "Рад. Поділля", 1972. 153 с.

ІІ КВІТНЯ

130 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

М.Г.САВІНОЇ

/1854 - 1915/

САВІНА Марія Гаврилівна - видатна російська артистка. Народилася в м. Кам'янець-Подільському в родині акторів. Закінчила гімназію в Одесі. З 8 років виступала на сцені. Сценічну діяльність почала в 1869 р. з Мінська. Виступала в театрах Харкова, Казані, Саратова, Орла та інших міст.

Великий вплив на формування світогляду артистки справила учениця М.Щепкіна - О.Шуберт, а також актор і режисер П.Медведев, з якими Савіна працювала. У 1874 р. вступила до трупи Александринського театру в Петербурзі, в якій зайняла провідне місце.

М.Г.Савіна успішно виступала в п'єсах О.Островського, Л.Толстого і Тургенєва, А.Чехова, створивши понад 40 образів. Савіна розвивала традиції російського реалістичного мистецтва, поєднувала блискучу обробку сценічного малюнку образу з глибиною почуттів. Розкриваючи душевний світ своїх героїнь, вона виявляла саму суть образу, досягла яскравої внутрішньої і зовнішньої характерності.

Вона перша російська артистка, яка стала на шлях широкої громадської діяльності. Була одним з ініціаторів скликання Першого Всеросійського з'їзду театральних діячів, організатором Російського Театрального товариства і головою його ради /1883-1915/. Марія Гаврилівна підтримувала тісні зв'язки з багатьма діячами української театральної культури, зокрема з М.Кропивницьким, М.Заньковецькою, М.Садковським, П.Саксаганським.

ЛІТЕРАТУРА:

САВИНА М.Г. Горести и зкитания. Записки. 1854-1877. Л., -М., "Искусство", 1961. 142 с.

ІСТОРІЯ міст і сіл УРСР. В 26-ти т. Хмельницька область.
К., 1971.

Про М.Г.Савіну - с.31, 32.

КОЗЛОВА Н. Коштовний самоцвіт. /Про актрису М.Савіну/.
- "Рад.Поділля", 1972, 26 березня.

СКОРСЬКИЙ М. Від Дністра до Гирині. Літературно-мистецька
карта Поділля - "Жовтень". 1971. № 4, Про М.Г.Савіну - с.106

ТИРАСПОЛЬСКАЯ Н.Л. Жизнь актрисы. Л.-М., "Искусство",
1962. 282 с.

ШНАЙДЕРМАН И. Марія Гаврилівна Савина. 1854-1915. М.-Л.,
"Искусство", 1948. 75 с.

ЮЖИН-СУМБАТОВ А.И. Записки. Статьи. Письма. 2-е перераб.
и доп. изд. М., 1951. О М.Г.Савиной - с.462-466

САВИНА Мария Гавриловна. В кн.: Большая советская энцикло-
педия. Изд. 2-е, т.37. с.569-570

САВИНА Мария Гавриловна. - В кн.: Театральная энциклопедия.
Т.12. ~~Лхххх~~ с.471.

САВИНА М.Г. - В кн.: Українська радянська енциклопедія.
Т.16. с.471

ТРАВЕНЬ

390 РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ

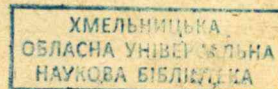
М. ШЕПЕТІВКИ

Шепетівка - місто обласного підпорядкування, центр Шепетівського району. Згадується в документах 1594 р. Наприкінці XVI ст. Шепетівка дістала Магдебургське право. Населення міста брало участь у повстаннях під проводом Косинського /1591-1593 рр./, Наливайка /1594-1596 рр./, народно-визвольній війні 1648-1654 рр. Після возз'єднання Правобережної України з Росією Шепетівка увійшла до складу Ізяславського повіту Волинської губернії, з 1866 року стає волосним центром. У 1873 р. збудовано залізничну станцію.

В 1905-1907 рр. в місті діяла група РСДРП. Під її керівництвом відбувалися страйки робітників міста і аграрні виступи селян навколишніх сіл. *z ✓*

В березні 1917 р. в Шепетівці створюється рада робітничих і солдатських депутатів, напочатку січня 1918 р. встановлюється Радянська влада. В лютому 1918 р. Шепетівку окупували австро-німецькі війська. Боротьбу трудящих міста і волості з іноземними загарбниками скеровувала більшовицька організація, очолювана А.П. Слюсарем. В липні залізничники Шепетівки включилися у Всеукраїнський страйк залізничників. Одночасно їх партизанський загін під командуванням залізничника Т. Білокона *розгорнув* активні бойові дії з окупантами. У жовтні в Шепетівці відбувся з'їзд підпільних організацій Ізяславського повіту. Наприкінці 1918 р. Шепетівку захопила буржуазно-націоналістична Директорія. 7 травня частини 1 і 2 Українських Радянських дивізій визволили місто від петлюрівців.

Влітку 1919 р.
В червні 1919 р. в Шепетівці організувався партійний осередок. З ініціативи комуністів створюється комсомольський осередок *міста*. Одним з перших комсомольців Шепетівки став М.О. Островський, в майбутньому відомий письменник-більшовик.

*Ревко**Островський*

1160677

1160677

В серпні 1919 р. Шепетівку знову захопили петлюрівці, а наприкінці року тут орудували польські легіони. Трудящі міста під керівництвом підпільної організації готувалися до збройного повстання проти інтервентів та окупантам вдалося натрапити на слід патріотів і заарештувати кількох чоловік. У березні 1920 р. військово-польовий суд 13 польської дивізії засудив їх до розстрілу.

1 липня Шепетівку визволили частини 45 стрілецької дивізії під командуванням Й.Е.Якіра. Остаточне місто було визволене від ворогів в другій половині листопада 1920 р. частинами 12 армії.

В 1923-1930 рр. Шепетівка - центр Шепетівського округу, з 1930 р. - Шепетівського району Вінницької області, з 1937 р. Кам'янець-Подільської /з 1954 р. - Хмельницької/ області.

4 липня 1941 р. Шепетівку окупували німецько-фашистські загарики. В 1941 р. в місті виникли підпільні групи, діяльність яких скерував підпільний райком партії на чолі з О.А.Горбатьком. Під керівництвом підпільного райкому створюється партизанський загін ім.Кармалюка, командиром якого став І.О.Музалев. В 1943 р. партизани паралізували рух поїздів через Шепетівський залізничний вузол. ~~Партизани та підпільники~~ *Партизани* Шепетівки за час німецької окупації здійснили 192 бойових операцій, під час яких пустили під укіс 64 ворожі ешелони і знищили 3 тисячі гітлерівців.

11 лютого 1944 р. війська 60 армії 1-го Українського фронту під командуванням генерал-полковника І.Д.Черняхівського після впертих боїв визволили Шепетівку від фашистських загарикиків.

Шепетівка значний промисловий і культурний центр області. Тут працюють цукровий, м'ясний, деревообробний, тваринний комбінат, асфальтовий завод металевих виробів, маслоробний, цегельний заводи. Всього в місті діє 41 промислове, будівельне і транспортне підприємство.

Зросла торговельна мережа. В місті є 179 торговельних і 48 підприємств громадського харчування. Шепетівку по праву називають будівельним майданчиком. За післявоєнні роки тут побудовано житла у 10 разів більше ніж їх споруджено за весь період існу-

вання дореволюційної Шепетівки.

Ні в яке порівняння з дореволюційним минулим не йде медичне обслуговування. Шепетівка має 3 лікарні на 520 ліжок, 3 поліклініки, 2 медичні амбулаторії, 10 медичних пунктів, 8 дошкільних дитячих закладів.

Шепетівка місто високої соціалістичної культури. Тут працює 17 шкіл, в яких навчається понад 7 тисяч учнів, працює 433 вчителів.

Значно розширилася мережа культурно-освітніх закладів. Працюють міський та Будинок культури залізничників, 6 клубів, 27 червоних кутків, 28 бібліотек, 5 читалень, кінотеатр, 2 парки культури, літній кінотеатр, великий спортивний зал.

Шепетівка - місто революційних традицій, партизанської звитяги і трудової слави.

Література:

История Коммунистической партии Советского Союза. Т.5. Кн.1. /1938-1945 гг/. М., 1970. Шепетовка - с.686, 516.

Нариси історії Хмельницької обласної партійної організації. Львів, "Каменяр", 1972. 297 с.

Советский Союз. Географическое описание в 22-х томах. Украина. Районы. М., 1969. Шепетовка - с.191, 192, 193.

Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область. К., 1971. М.Шепетівка - с.10, 11, 25, 27, 29, 33, 36-38, 41, 42, 51, 52, 62, 101, 246, 268, 272, 440, 442, 461, 468, 531, 543, 606-627, 628, 633, 637.

ГУМЕНЮК С., МЕЩИШИН А. Хмельницька область. Путівник. Львів, 1969. Шепетівка - с.16, 17, 18, 19, 26, 27, 35, 36, 39, 40, 53, 63, 64, 79, 88-90, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 139, 151.

х

х

х

ПЕТРОВ В. Комкор червоних козаків. К., 1964. Шепетівка - с.87, 88.

ПРИМАКОВ В. Записки воюючого. К., 1970. Шепетівка - с.24, 25, 26, 27.

Червоное козацтво. Воспоминания ветеранов. М., 1969. Шепетовка - с.10, 31, 32, 84, 86, 96.

Червонці. Спогади ветеранів Червоного козацтва. К., 1968. Шепетівка - с.9, 58, 186, 199, 202.

Х Х

Х

Великая Отечественная война Советского Союза. 1941-1945. Краткая история. М., 1970. Шепетовка - с.328, 331.

Поділля у Великій Вітчизняній війні /1941-1945 рр./. Збірник документів і матеріалів. Львів, 1969. Шепетівка - с.6, 7, 8, 14, 15, 18, 19, 24, 25, 26, 47, 48, 49, 54, 56, 65, 66, 69, 70, 76, 112, 129, 134, 173, 174, 180, 181, 187, 188, 190-192, 209, 226, 228, 232-234, 238, 240, 247, 262, 273, 283, 284, 317, 332, 336, 338, 363, 364.

АНТОНЮК В. Шепетівський Данко. /Про В.Ковалівчука/. - В кн.: З орлиного племені. Львів, 1970, с.124-127.

БАГРАМЯН М.Х. Так починалась війна. /Военные мемуары/. М., 1971. Шепетовка - с.53, 107, 108, 135, 141, 142, 150, 157, 166, 172, 182, 196.

ГРЫЛЕВ А.Н. Днепр. Карпаты. Крым. Освобождение Правобережной Украины и Крыма в 1944 году. М., 1970. Шепетовка - с.91-102, 127, 131, 133, 134, 330, 334.

ДОМАНК А.С. Шепетівське підпілля в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників /липень 1941-лютий 1944/. - "Укр.іст. журнал", 1968, № 8, с.86-90.

ДОМАНК А., СВОЙЧАКОВ М. Подвиг доктора Михайлова. /О Славутско-Шепетовском подполье в годы Великой Отечественной войны/. М., "Сов.Россия", 1971. 283 с.

МАКАРЕНКО П. Грімилі ночі вибухами. /Шепетівські підпільники у боротьбі з німецько-фашистськими окупантами/. - В кн.: З орлиного племені. Львів, 1970, с.97-123.

СЛИНЬКО І.І. Підпілля і партизанський рух на Україні. На завершальному етапі визволення. 1944 р. К., 1970. Шепетівка - с.47, 88, 89, 118, 120, 124, 126, 130.

х

х

21.

х

м.ЩЕПЕТІВКА. — В кн.: Радянська енциклопедія історії
України. Т.4, с.518-519.

м.Щепетівка. — В кн.: Українська Радянська енциклопедія.
Т.16, с.307.

90 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВІДОМОГО РАДЯНСЬКОГО МАТЕМАТИКА
М.Г.ЧЕБОТАРЬОВА
/1894 - 1947 рр./

ЧЕБОТАРЬОВ Микола Григорович -

радянський математик, член-кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки РРФСР. Народився 15 червня 1894 р. в м.Кам'янці-Подільському. Закінчив Київський університет.

З 1921 по 1927 рр. працював у вищих учбових закладах Одеси.

З 1928 р. -професор Казанського університету.

Основні наукові праці ЧЕБОТАРЬОВА М.Г. присвячені сучасній алгебрі. Він встановив критерії дійсності коренів трансцендентних рівнянь, удосконалив доведення теореми Кронекера-Вебера, розв'язав проблему Фробеніуса тощо. Праці його стосуються також теорії резольвент.

М.Г.Чеботарьов - автор книг з теорії Галуа і теорії Груп, курсів варіаційного числення і топології. За плідну наукову діяльність вченого у 1948 р.відзначено Державною премією СРСР. Нагороджений орденом Леніна та іншими орденами і медалями.

ЛІТЕРАТУРА:

ГУМЕНЮК С.К. Сузір'я славетних. /Про М.Г.Чеботарьова, відомого радянського математика - нашого земляка/. - "Корчакінець", 1973, березня.

ОКУНЕВ Л.Я. Проблема резольвент Чеботарева. М.-Л., Гостехиздат, 1949. 53 с.

ЧЕБОТАРЬОВ Микола Григорович. - В кн.: Буродін А.С. Біографічний словник діячів у галузі математики. К., 1973, с.516-517.

ЧЕБОТАРЕВ Николай Григорьевич. В кн.: Большая советская энциклопедия. Т.47, с.80.

ЧЕБОТАРЬОВ Микола Григорович. В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т.16, с.26.

13 ЛИПНЯ

**90 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ РАДЯНСЬКОГО
ІСТОРИКА І АРХЕОЛОГА Б.Б.КАФЕНГАУЗА**

/13.УІ.1894 - 27.УІ.1969/

Радянський історик і археограф Бернард Борисович Кафенгауз народився 13 липня 1894 року в м.Хмельницькому, в сім'ї службовця. Після закінчення гімназії вступив у Московський державний університет, який закінчив у 1920 році. Ще в студентські роки виявив нахил до наукової роботи.

Наукова і педагогічна діяльність Кафенгауза розгорнулася у 30-ті роки. Перу невтомного дослідника належить понад 170 праць. Він опублікував цілий цикл наукових і науково-популярних робіт, які висвітлюють ряд важливих питань історії СРСР першої чверті ХХ ст. Серед них особливе значення мають статті "Суспільно-політична думка" і "Торгівля періоду феодалізму", які опубліковані в 4 нарисах історії СРСР".

Велику наукову цінність має книга, видана Бернардом Борисовичем у 1955 році "Росія при Петрі Першому". З захопленням читаються його статті з історії столиці нашої Батьківщини, що опубліковані в колективній праці "Історія Москви", т.2. Під його редакцією вийшло II томів "Листів і нарисів імператора Петра Великого", які знайшли загальне визнання серед учених і широкого кола читачів.

Докторською дисертацією вченого була капітальна праця "Історія господарства Демидових у ХУІІ-ХІХ ст.", яку він захистив у 1946 році. Вона вийшла в світ окремим виданням у 1949 році.

Питанню створення всеросійського ринку і ролі в цьому Москви вчений присвятив свою велику монографію "Нариси внутрішнього ринку Росії першої половини ХУІІІ ст.", яка вийшла в світ у 1958 році. Кафенгауз багато прагне над дослідженням історії стародавнього Пскова. Виняткове враження справляють "Замітки про норогродські берестяні грамоти".

Учений написав ряд статей про історичні погляди ~~кращих ро-~~

- 24 -

~~сійський революціонерів і декабристів~~, бойові подвиги і перемогу російських військ у Північній війні, зокрема, "До 250-річчя Полтавської битви", "Військово-історична література в СРСР за 25 років" та інш.

У збірнику статей "Возз'єднання України з Росією" вміщена змістовна праця історика "Економічні зв'язки України з Росією в кінці ХУІІ-початку ХУІІІ ст.", в якій висвітлюються дружні зв'язки двох братніх народів в ході історичного розвитку.

Бернард Борисович поєднує дослідницьку роботу з науково-громадською. Він автор і редактор багатьох колективних праць, виданих інститутом історії, зокрема, "Історія Москви", "Нарисів історії СРСР періоду феодалізму", "Всесвітньої історії", "Нарисів з історії історичної науки".

Література:

Абсолютизм в России /ХУІІ-ХУІІІ вв./о. Сборник статей к семидесятилетию со дня рождения и сорокалетию научной и педагогической деятельности Б.Б.Кафенгауза. М., "Наука", 1964. 517 с.

КАФЕНГАУЗ Б.Б.и НОВИЦКИЙ Г.А. Герои Отечественной войны 1812 года. М., "Просвещение", 1966. 130 с.с илл.

КАФЕНГАУЗ Б.Б. Древний Псков. Очерки по истории феодальной республики. М., "Наука", 1969. 135 с.

ГУМЕНЮК С. Невтомний дослідник. - "Рад.Поділля", 1964, 30 грудня.

КАФЕНГАУЗ Бернард /Борис/ Борисович. Большая советская энциклопедия. Изд.3. Т.ІІ, с.546.

80 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ДВІЧІ ГЕРОЯ СОЦІАЛІСТИЧНОЇ ПРАЦІ

ДАВИДА ВАСИЛЬОВИЧА БОЙКА

Давид Васильович БОЙКО – знатна людина Радянської України, новатор сільськогосподарського виробництва, двічі Герой Соціалістичної Праці /1948, 1958 рр./ член КПРС з 1939 року. Народився 27 серпня 1904 р. в с.Летаві Чемеровецького району, в бідній селянській сім'ї.

В 1923 р. – один з організаторів летавської сільськогосподарської артілі "Відродження", в якій працював до обрання 1930 р. членом правління колгоспу ім.Леніна, з яким злився колгосп "Відродження". З 1937 р. по жовтень 1970 р. – голова колгоспу ім.Леніна с.Летава Чемеровецького району. Колгосп під керівництвом БОЙКА став одним з найпередовіших на Україні.

Д.В.БОЙКО – депутат Верховної Ради УРСР 2-5 скликання.

Зараз Д.В.БОЙКО на заслуженій пенсії, почесний голова колгоспу імені Леніна Ордену Леніна с.Летави Чемеровецького району, Хмельницької області.

ЛІТЕРАТУРА:

Указ Президії Верховної Ради СРСР про присвоєння звання Героя Соціалістичної Праці передовикам сільського господарства Української РСР. 16 лютого 1948 року.

Бойку Давиду Васильовичу – голові колгоспу ім.Леніна Чемеровецького району Кам'янець-Подільської області, який одержав урожай пшениці 31.01 ц.з гектара на площі 48 га... – В кн.: Ордену Леніна колгосп імені Леніна. Львів, 1969, с.88-89.

УКАЗ Президії Верховної Ради СРСР про нагородження другою золотою медаллю "Серп і Молот" Героїв Соціалістичної Праці – передовиків сільського господарства Української РСР. 26 лютого 1958 р.

Бойка Давида Васильовича - голову колгоспу ім.Леніна Чемеровецького району Хмельницької області. - В кн.: Ордена Леніна колгосп імені Леніна. Львів, 1969, с.169.

БОЙКО Д. Дорогою великих звершень. - /Колгосп імені Леніна ордена Леніна с.Летава/. - "Рад.Поділля", 1967, 19 квітня.

— БОЙКО Д. Нет ничего дороже. /О колхозе им.Ленина с.Летава Чемеровецького района/. - "Этотек", 1969, № 37, с.16.

БОЙКО Д. Наша Летава. - "Рад.Україна", 1968, 17 вересня.

ОРДЕНА Леніна колгосп імені Леніна. Збірник документів і матеріалів з історії Летавського колгоспу імені Леніна Хмельницької області. Львів, "Каменяр", 1969. 286 с. В книзі зібрані документи про передовий досвід голови колгоспу двічі Героя Соціалістичної Праці Д.В.Бойка.

АНТОША В.С. Давид Бойко. К., Держполітвид УРСР, 1959. 54 с.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР. Хмельницька область. К., 1971. Бойко Д.В. - с.54, 59, 595, 597.

ШУМОВ С. Свято в орденоносній Летаві. /Урочисте відкриття бронзового бюста Двічі Герою Соціалістичної Праці Д.В.Бойку/. - "Рад.Поділля", 1961, 7 лютого.

БОЙКО Давид Васильович. - В кн.: Большая Советская Энциклопедия. Изд.3-е, Т.3, с.466.

БОЙКО Давид Васильович. - В кн.: Радянська Енциклопедія історії України. Т.1. К., 1969, с.172.

БОЙКО Давид Васильович. - В кн.: Українська Радянська енциклопедія. Т.2, с.10.

29 ВЕРЕСНЯ

80 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

М.О.ОСТРОВСЬКОГО

(29.ІХ.1904-22.ХІІ.1936).

29 вересня 1974 року минає 80 років з дня народження пошум'яного бійця, визначного радянського письменника-комуніста Миколи Олексійовича Островського.

Микола Олексійович Островський — радянський письменник народився в селі Вілії Острозького повіту Волинської губернії в сім'ї робітника. Тут в 1913 році закінчив з похвальним листом церковно-парафіальну школу. Восени 1914 року Микола Олексійович працює на залізничній станції Шепетівка, а в 1918 році — на міській електростанції. Під час німецької окупації та громадянської війни ~~зблизився з більшовиками~~ виконував доручення підпільного ревкому. 20 липня 1919 року вступив в комсомол. На початку серпня з частинами Червоної Армії залишив Шепетівку, йдучи на фронт. В 1920 році служить в кавалерійській бригаді Г.Котовського, а потім у 1-й Кінній армії. В кінці серпня під м.Львовом був важко поранений. Після закінчення громадянської війни — робітник Київських залізничних майстерень.

В 1923-24 роках працював секретарем райкому комсомолу в Берездівському та Ізяславському районах. 21 травня 1924 року обирається членом бюро Шепетівського окружного комсомолу. 9 серпня переводиться з кандидатів в члени Комуністичної партії.

В 1924 році тяжко захворів, з 1927 року не підводиться з ліжка, поступово втрачаючи зір. Не дивлячись на це, проводить велику проагандистську роботу і протягом 1927-1930 рр. навчається засібно в Московському Комуністичному університеті ім.Свердлова. В 1930 році почав роботу над романом "Як гартувалась сталь". В 1932 році вийшла перша, а в 1934 р. — друга книга цього роману, в якому Островський відтворив події громадянської війни та роки відбудови народного господарства України, показав формування під керівництвом Комуністичної партії характеру мужньої, відданої революції радянської людини. Роман перекладено на багато мов світу. 1 липня 1934 року прийнятий в члени Спілки письмен-

ників СРСР.

В липні-жовтні 1935 р. в журналі "Молодая гвардия" друкуються перші глави нового роману письменника "Народжені бурей". За постановою ЦВК Островський 24 листопада 1935 року нагороджується орденом Леніна. В наступному році політичне управління РСЧА взяло на облік М.Островського, як військового кореспондента, присвоївши йому звання бригадного комісара.

Островський виступав також як пристрасний публіцист. В статтях, листах, виступах по радіо він закликав до подвигу в ім'я Радянської Батьківщини, до боротьби за мир в усьому світі.

Помер М.О.Островський 22 грудня 1936 року.

Радянський народ свято шанує пам'ять про видатного письменника-бійця. В містах Москві, Сочі, Шепетівці відкрито меморіальні музеї М.О.Островського. В 1966 році в урочистій обітановці в м.Шепетівці було встановлено пам'ятник М.Островському. За його романами створено чудові фільми, які користуються великою популярністю не лише в нашій країні, а й далеко за її межами.

У 1958 році ЦК ДКСМУ та спілка письменників України встановили республіканську премію ім.М.Островського за кращий художній твір про комсомол і молодь. ✓

За безсмертні твори "Як гартувалась сталь" і "Народжені бурей" М.Островському в 1966 році посмертно присвоєно звання лауреата премії Ленінського комсомолу.

Література:

Твори М.О.Островського

Собрание сочинений. В 3-х т. М., Госполитиздат, 1955-1956.

Сочинения в 2-х т. М., "Мол.гвардия", 1954-1955.

Сочинения /К 50-летию со дня рождения/. К., "Молодь", 1954.

664 с.

Как закалялась сталь. Роман. Л., "Худ.лит.", Ленинградск.отделение, 1973. 336 с.с илл.

Рожденные бурей. Роман. М., "Мол.гвардия", 1967. 255 с.

Письмо к другу. /П.Новикову/. М., "Мол.гвардия", 1968. 127 с.

Видання творів М.О.Островського

Видання творів М.О.Островського
українською мовою

Твори. К., "Молодь", 1958. 943 с.

Як гартувалась сталь. Роман. К., "Молодь", 1971. 375с.

Народжені бурей. К., "Молодь", 1952. 154 с.

Хай живе життя! Промова під час одержання ордена Леніна.
Сочі, 24 листопада, 1935 року. - В кн.: Перші орденоносці.
К., 1973, с.9-10.

Павло Корчагін. /Інценіровка Ф.Бондаренка за романом "Як
гартувалась сталь", 9 картин/. - В кн.: Полум'яні серця.
Збірник п'єс про комсомол. К., 1969, с.5-58.

Про життя та діяльність М.О.Островського

Про нагородження орденом Леніна письменника Островського М.О.
Постанова Центрального виконавчого Комітету Союзу РСР. - В кн.:
Перші орденоносці. К., 1973, с.5.

До 70-річчя М.Островського. /В об'ємі ЛКСМУ/. - "Корчагинець",
1973, 17 лютого.

ПЕТРОВСЬКИЙ Г.І. З вогнем Прометея у серці. Вірний син
партії. З промови на урочистому пленумі 24 листопада 1935 року.
- В кн.: Перші орденоносці. К., 1973, с.6-9.

ФАДЕЕВ А. За 30 лет. Избранные статьи, речи и письма о лит.
и искусстве. М., "Сов.писатель", 1957, с.697.

РОЛЛАН Р. Предисловие к французскому переводу романа Н.Остров-
ского "Как закалялась сталь". - В кн.: Роллан Р. Собр.соч.в
14 т. Т.14. Вопросы эстетики. Театр. Живопись. Литература. М.,
1958, с.605-607.

АГАТОВ М. Николай Островский. - В кн.: Агатов М. Об авторах
ваших книг. Литературные композиции по материалам критической
и мемуарной литературы. М., 1972, с.345-355.

ТРЕГУБ С. Живой Корчагин. /Воспоминания и очерки. Изд.2-е,
доп.испр./. М., "Сов.Россия", 1973. 288 с.

ТРУСОВ В.С. Рожденный бурей. /О Николае Островском/. М.,
Гослитиздат, 1973. III с.с илл. /Герои Советской Родины/.

ВЯДРО Ш. Полум'я дії та боротьби. /Про М.Островського/.
- "Всесвіт", 1972, № 12, с.208-211.

ГУРВИЧ А. Жизнь без будней. /К десятилетию со дня смерти Н.Островского/. - В кн.: Гурвич А. Литературно-критические статьи. М., 1973, с.5-51.

ЧАКОВСКИЙ А. Сталь пламенеет. /Слово о Н.Островском/. М., "Знание", 1965. 30 с.

ЗАБАШТАНСЬКИЙ В. Гранітна людина. /Про М.Островського/. - "Ранок", 1973, № 4, с.7.

Шевченко-Болсунівський М. Котовець-Микола Островський. в В кн.: Легендарний полководець. К., 1969, с. 69-77.

ІНБЕР В. Постійний приклад. Виступ на вечорі у Будинку письменника в Москві в кінці 1935 року. - В кн.: Перші орденоносці. К., 1973, с.4-14.

СОКОЛОВА Д. "Как закалялась сталь". /Из истории публикации романа/. - "Молодая гвардия", 1972, № 5, с.144-151.

ВЯДРО Ш. Вічно юний борець. /До 70-річчя виходу у світ роману М.Островського "Як гартувалась сталь"/. - "Дніпро", 1972, № 12, с.127-130.

ВЯДРО Ш. Книжка мільйонів. /"Як гартувалась сталь" М.О.Островського/. - "Літературна Україна", 1973, 1 травня.

КОЛОСОВ М. Незабутнє. /Спогади про Миколу Островського/. - В кн.: "Начолі молоді". К., 1969, с.109-119.

СТЕСИНА С. Воспоминания о Николае Островском. - В кн.: Литература и ты. М., 1969, с.144-169.

ЯКУШЕНКО-ДАЛЬ Г. Бурей закаленный. Встречи с Николаем Островским. Ростов-на-Дону. Ростовское книжное изд-во. 1972. 63 с.

ДОМЕШЕК Н. На Батьківщині письменника - бійця. - "Рад.Поділля", 1973, 19 серпня.

Пам'ятник Миколі Островському в Шепетівці. - "Ранок", 1973, № 6.

КАРАВАЕВА А. Книга, которая обошла весь мир. М., "Книга", 1970. 94 с.с илл. /Судьбы книг/.

КРОЧЕК Я. Біля старих каменоломень. Слідами героїв Миколи Островського. /По місцях зв'язаних з Островським/. - "Рад.Поділля", 1973, 12 листопада.

80 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

М.П.БАЖАНА

БАЖАН Микола Платонович – український радянський поет, громадський діяч, академік АН УРСР. Член КПРС з 1940 року. Народився 9 жовтня 1904 р. в м. Кам'янці-Подільському в родині військового лікаря.

Вчився в гімназії, перетвореній після революції в кооперативний технікум. З 1921 р. вчився у Києві, спочатку в кооперативному інституті, потім – в інституті зовнішніх зв'язків.

Почав друкуватись з 1923 р. Перша збірка поезій – "Із-під патруль" вийшла в 1926 р. В ній поет відобразив героїку громадянської війни.

В збірнику "Будівлі" /1929/ зазвучала тема соціалістичного будівництва, в поемі "Розмова сердець" автор засуджує духовну роздвоєність сучасного буржуазного інтелекту. З початку 30-х років у творчості БАЖАНА утверджується соціалістичний гуманізм, ідейність, партійна пристрастність мистецтва. Це особливо проявилось в поемі-трилогії "Безсмертя" /1937 р./, де створений образ С.М.Кірова, і в поемі про боротьбу донецьких робітників в роки громадянської війни "Батьки і сини" /1938/.

Дружбі народів присвячені цикли "Грузинські вірші", "Узбекістанські вірші", "Бориславські оповідання", які увійшли в книгу "Ямби" /1940 р./. В роки Великої Вітчизняної війни Бажан редагував газету "За радянську Україну". Твори воєнних років, вірші "Клятва" /1941/, поема "Данило Галицький" /1942/, книга "Сталінградський зошит" /1943/ – відзначені державною премією СРСР в 1946 р.

Ідеями боротьби за мир пронизана книга віршів "Англійські враження" /1949/, яка в цьому році була удостоєна Державної премії СРСР/. В збірнику "Біля спаської вежі" /1952/ поет порівнює сучасне і минуле України. Поема "Політ крізь бурю"

/1965/, удостоєна Шевченківської премії 1965 р. Книжки "Міцкевич в Одесі" /1957/, "Італійські зустрічі /1961/ та інші свідчать про широту творчих інтересів поета, про багатогране розкриття ідеї інтернаціоналізму. Поезії Бажана властиві філософські узагальнення, політична гострота, наполегливе шукання художніх форм.

Багато і плідно працює письменник в галузі поетичного перекладу.

Бажан з 1943 до 1948 р. працював заступником голови Ради Міністрів УРСР. Неодноразово обирався депутатом Верховної Ради СРСР і УРСР. Довгий час був головою Спілки письменників УРСР /1953-1959 рр., з 1967 р. — секретар Спілки письменників СРСР, тепер головний редактор Української Радянської енциклопедії. Нагороджений 3 орденами Леніна та іншими орденами і медалями.

Література:

Твори М.П.Бажана

- Твори. В 2-х т. Т. I-2. К., "Дніпро", 1965.
 Твори. К., "Молодь", 1969. 222 с.
 Багрець. Поезії. К., "Наук.думка", 1966. 138 с.
 Дорога. Вибране. К., Держполітвидав УРСР, 1964. 267 с.
 Міцкевич в Одесі. 1825 рік. Цикл поезій. К., "Рад.письменник", 1957. 51 с.
 Політ крізь бурю. Поема. К., "Рад.письменник", 1964. 28 с.
 Уманські спогади. Новели у віршах. К., "Рад.Письменник", 1972. 84 с.
 Чотири оповідання про надію. К., "Рад.письменник", 1967. 67 с.

х х

х

Люди, книги, дати. Статті про літературу. К., "Рад.письменник", 1962. 239 с.

Путі людей. Статті про літературу. К., "Дніпро", 1969. 302 с.

Про М.П.Бажана

АБАШИДЗЕ И. Гроз житейских пламя... /Творч. портрет М.Бажана/. - "Лит.газ.", 1972, 12 июля, с.6.

АДЕЛБЕРГ Е.Г. Микола Бажан. М., "Худ.лит.", 1970. 183 с.
Микола Бажан. - В кн.: Історія української літератури. В 2х т. Т.2. К., 1957, с.649-670.

КОСТЕНКО Н.В. Поетика Миколи Бажана. /1923-1940 рр./.
К., Вид-во Київського ун-ту, 1971. 171 с.

НОВИЧЕНКО Л. Жога і "видіння й пізнання". /Про творчість Миколи Платоновича Бажана/. - В кн.: Не ілюстрація відкриття. К., 1967, с.123-159.

СЕЛЬВИНСКИЙ И. Слова предельной простоты. /О поэзии М.Бажана/. - "Лит.газ.", 1969, 2 июля, с.6.

СУБОРОВЦЕВ Ю. Поэзия Микола Бажана. Критич.очерк. М., "Сов.писатель", 1970. 287 с.

Микола Бажан. - В кн.: Письменники радянської України. К., 1970, с.16.

КУДІН О. Микола Бажан. - В кн.: Українські радянські письменники. Критичні нариси. Ч.І. К., 1955, с.161-205.

х х

х

Бажан Микола Платонович. /До 65-річчя з дня народження/.
Пам'ятка читачеві. Львів, "Каменяр", 1969. 4 с. /Хмельницька обл.б-ка ім.М.Островського/.

34.
20 ЛИСТОПАДА

85 РОКІВ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

К.О.ГОРДІЄНКА

Відомий український радянський письменник Кость Олексійович Гордієнко народився в с.Микитинцях Ярмолинецького району в родині селянина 20 листопада 1899 р. Після закінчення ремісничої школи в Одесі кілька років працював на заводі. Перші літературні спроби належать до 1920 р., коли Гордієнко працював секретарем Одеської газети "Більшовик".

З 1922 р. працює у газеті "Вісті ВУЦВК". Належав до літературної організації "Гарт". Перші збірки його оповідань "Федько" /1925/, "Автомат" /1928/.

В творах "Повість про комуна" /1930/, "Атака" /1932/, "Зерна" /1934/ та інших змальовано життя радянського села періоду колективізації. У романі "Чужу ниву кала" /1939-1940/ й повісті "Заробітчани" /1949/ письменник показав відривання революційної свідомості селянських мас та їх висуп у революції 1905 р.

Під час Великої Вітчизняної війни створив ряд оповідань і нарисів про героїзм радянських воїнів (це окрема, "Кара", "Партизанська мати", "Сильніше смерті") та ін.

В 1954 р. опублікував роман "Дівчина під яблунею", в 1964 р. збірник статей "Слово про слово". За трилогію "Чужу ниву кала",

"Дівчина під яблунею", "Буймир" відзначений Шевченківською премією. Цією трилогією у РРР ім. Т.Г.Шевченка (1973р.)

Література:

Твори К.О.ГОРДІЄНКА.

Твори в 2-х т. Т.І-2. К., "Дніпро", 1969.

Твори в 2-х т. Т.І-2. К., Держлітвидав УРСР, 1959.

Буймир. Роман. К., "Дніпро", 1972. 278 с.

Голос землі. Оповідання і нариси. К., Держполітвидав, 1965. 217 с.

Дівчина під яблунею. Роман. К., "Рад.письменник", 1954. 316с.

Заробітчани. Повість. К., "Молодь", 1957. 177 с.

Зимова повість. /Кандидат партії/. К., "Рад. письменник", 1965. 200 с.

Сім'я Остапа Тура. Повість Вид. 2-ге. Кн. вид. 1960. 263 с.

Тинда. Роман. Сповідання. К., "Дніпро", 1966. 344 с.

Твори К.Гордієнка в перекладах
на російську мову

Дівушка под яблоней. Роман. М., "Сов. писатель", 1961. 318 с.

Зимняя повесть. М., "Сов. писатель", 1966. 207 с.

Про К.О.Гордієнка

Про присудження Державних премій Української РСР імені Т.Г.Шевченка. Постанова ЦК КП України, і Ради Міністрів УРСР. В т.ч. Гордієнку К.О. - "Рад. Поділля", 1973, 10 березня.

Про нагородження письменника Гордієнка Костянтина Олексійовича Орденом Трудового Червоного Прапора. Указ Президії Верховної Ради СРСР - В кн.: Декада Української літератури та мистецтва в Москві. К., 1961. С. 612.

Гордієнко К. Доля Буймира. /Автор про свою працю/. - "Друг читача", 1972. 27 квітня, с. 5.

Герасименко Ю. Лінія життя. /Про творчість письменника К.О.Гордієнко/. - "Прапор", 1973, № 5, с. 72-73.

СОБОТОВИЧ В. З артезіанських джерел. До 70-річчя з дня народження. К.Гордієнка. - "Дніпро", 1972, № 10, с. 145-147.

СТЕЦЮРА В. Лебидинські зустрічі. /До 70-річчя з дня народження укр. письменника К.Гордієнка/. - "Прапор", 1969, № 10, с. 24-27.

Кость Гордієнко. - В кн.: Письменники радянської України, К., 1970, с. 99.

Гордієнко Костянтин Олексійович. - В кн.: Українська радянська енциклопедія. Т. 3., с. 612.

х   х

х

Гордієнко Кость Олексійович. /До 70-річчя з дня народження Пам'ятка читачеві. Львів, "Каменярь", 1969. 4 с. /Хмельницька обл. бібліотека ім. М.Островського.

ГРУДЕНЬ

340 РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ

М. СЛАВУТИ

обласного

Славута — місто ~~районного~~ підпорядкування, центр Славутського району.

Виникла Славута у 1634 році в результаті об'єднання двох сіл Деразні і Волі. В другій половині 30-х років ХУІ ст. Славута перетворилась на містечко. В 1648 р. її жителі покозачилися й приєдналися до війська Б.Хмельницького. У 1754 р. Славута дістала Магдебурзьке право. В 1793 р. возз'єдналися з Росією, з 1797 р. — містечко Ізяславського повіту Волинської губернії, пізніше — волосний центр.

В 70-х роках ХІХ ст. у Славуті збудовано залізничну станцію на лінії Шепетівка-Здолбунів. 1872 року застрайкували робітники механічного заводу, які вимагали підвищення заробітної плати й поліпшення умов праці.

Підчас революції 1905-1907 років на підприємствах Славуті відбувалися страйки, а в навколишніх селах — виступи велян.

Бурхливі події розгорнулися у Славуті після Лютневої буржуазно-демократичної революції. В доповідній записці губернського комісара Тимчасового уряду командуючому Південно-Західним фронтом від 29 вересня 1917 р. відмічалось, що солдати й селяни, підтримувані робітниками, реквізують хліб, реманент, захоплюють посіви в Славутському маєтку князя Сангушка. 19 жовтня 1917 р. в Славуті повстав 264 запасний полк, в якому налічувалось 8,5 тис. чоловік. Повстанці вивели на плахту Сангушко і прилюдно розстріляли. Наприкінці грудня 1917 р. з представників революційних частин, що зосереджувались у Славуті, створено військово-революційний комітет, який на початку січня 1918 р. при активній допомозі місцевих робітників проголосив у містечку Радянську владу. В лютому 1918 р. Славуту окупували австро-німецькі війська. В липні 1918 р. місцеві залізничники брали участь у Всеукраїнському страйку залізничників скерованого

проти окупантів і гетьманщини. В кінці 1918 р. містечко захопили війська петлюрівської Директорії. В квітні 1919 р. Славу-ту визволили частини 2 Української Радянської дивізії.

В літку 1919 р. в ~~Славути~~ ^{містечку} створюється комсомольський осередок, який очолив І.Прокопчук. Восени 1919 р. Славу-ту окупували білопольські інтервенти. Трудячі містечка піднялися на боротьбу з іноземними загарбниками. В Славути створюється підпільна організація, її керівником став робітник І.Я.Демчук. Підпільники готувалися до збройного повстання. Польській жандармерії вдалося натрапити на слід підпільників і заарештували її керівника. Після жорстоких катувань Демчук та інші підпільники були розстріляні. В липні 1920 р. частини 45 стрілецької дивізії очолювані М.Є.Якіром при допомозі повсталих робітників визволили Славу-ту. У вересні її знову захопили петлюрівці, яких остаточно було розгромлено в кінці листопада 1920 р.

З 1923 р. Славу-та - райцентр Шепетівського округу, з 1932 р. - в складі Вінницької області, з 1937 р. - Кам'янець-Подільської з 1954 р. - Хмельницької області.

7 липня 1941 р. гітлерівці окупували місто. Восени 1941 р. вони організували в Славути центральний збірний табір Правобережної України для поранених, хворих червоноармійців, назвавши його "Грослазарет Славу-та, табір 301". Тут фашистські кати заму-чили і розстріляли 150 тисяч солдатів і офіцерів Червоної Армії.

Жителі міста з перших днів окупації стали на шлях боротьби проти ненависного зороба. В Славути і районі створюється близько 20 підпільних антифашистських груп. Восени 1941 р. лікар Ф.М.Михайлов об'єднав підпільні групи Славу-тського і Шепетівського районів в одну антифашистську організацію, яка налічувала близько 200 комуністів, комсомольців і безпартійних патріотів.

За дорученням підпільного комітету в червні 1942 р. диверсійна група А.З.Одухи організувала втечу кількох десятків військово-полонених із грослазарету. З членів диверсійної групи та військово-полонених створюється партизанський загін під командуванням А.З.Одухи, який незабаром перетворився у партизанське ~~З~~в'язання. На бойовому рахунку славу-тських партизанів 225 спущених під укіс

німецьких ешелонів разом з живою силою і військовою технікою, близько 15 тисяч вбитих і поранених фашистів.

18 січня 1944 р. частини і з'єднання 23-го стрілецького корпусу 60 армії у взаємодії з місцевими партизанами визволили Славуту від гітлерівських загарбників.

За роки Радянської влади Славута перетворилася на промислово добре відбудоване місто. Тут працюють заводи: "Будфаянс", залізобетонних конструкцій, ремонтно-механічний, толевий, цукоросусильний, лісохімічний, склоробний, хлібний, маслоробний; фабрики: суконна, швейна, меблева, паперова; деревообробний і харчовий комбінати, міжколгоспна будівельна організація, об'єднання "Сільгосптехніка" та ін.

З кожним роком поліпшується обслуговування трудящих. У місті працює 47 промислових і продовольчих магазинів змiшторгу, 23 споживчої кооперації, 28 підприємств громадського харчування. Славута — місто новобудов. Лише ~~за 10-15~~ п'ятиріччя за рахунок державних капіталовкладень споруджено понад ~~45~~ тисяч кв. метрів жилої площі, індивідуальними забудовниками — 411 будинків.

Добре розвинута мережа медичних закладів. Працюють лікарня ім. Ф. М. Михайлова на 275 ліжок, 2 диспансери, стоматологічна поліклініка, дитяча консультація, 10 здороспунктів на підприємствах, 3 аптеки.

Багато зроблено і в галузі народної освіти. В 10 загальноосвітніх школах навчається 4744 учні, працює 312 вчителів. Значна увага приділяється роботі культурно-освітніх закладів. ~~Створена сітка палаців і Будинків культури, клубів. Працює 3 кінотеатри, 3 міські і 12 профспілкових бібліотек, Будинок~~
~~культури.~~ ~~Трудовий~~

Трудящі Славуті з великим політичним і трудовим піднесенням перетворюють у життя рішення ХХІІ з'їзду КПРС.

Література:

Нариси історії Комуністичної партії України. /Вид. третє, доп./ К., 1971. Славута — с. 500, 502, 528.

Нариси історії Хмельницької обл. партійної організації. Львів, 1972. Славута — с. 82, 101, 177, 199, 202, 217, 218, 221, 222, 223.

224, 226, 232, 235, 274, 287, 288, 301, 302, 307, 325, 333, 336, 341, 342, 347, 353, 354, 362.

Советский Союз. Географическое описание в 22-х томах. Украина. Районы. М., 1969. Про г.Славуту - 193 - 194.

✓ Історія міст і сіл Української РСР. Хмельницька область. К., 1971, Про м.Славуту - с.10, 19, 25, 33, 63, 460-473, 478, 608, 612, 619, 622, 633, 482-486.

ГУМЕНЮК С., МЕШИШИН А. Хмельницька область. Путівник. Львів, 1969. Про м.Славуту - с.19, 26, 38, 40, 98, 99, 137, 139, 156, 157.

ЛАНЕВСКИЙ В., ДЕРНАЧУК В. Славута. /Історичний нарис/.

- "Трудівник Полісся", 1969, 24, 31 травня, 5, 7, 14, 21, 26, 28 червня, 3, 8, 12 липня, 4, 11, 13 вересня.

х

х

х

✓ Українська РСР в період громадянської війни. 1917-1920 рр. В 3-х томах. Т.3. К., 1970. Про м.Славуту - с.169, 171, 263, 179.

Червоное козачество. Воспоминания ветеранов М., 1969. Славута - с.85, 86.

✓ ГОЛУБ П. Солдатские массы Юго-Западного Фронта в борьбе за власть Советов. К., 1958. Про Славуту - с.151-152.

х

х

х

✓ ДОМАНК А.и СБОЙЧАНОВ М. Подвиг доктора Михайлова. М., "Рос-сия", 1971. 283 с.

✓ Поділля у Великій Вітчизняній війні. /1941-1945 рр. Збірник документів і матеріалів. Про м.Славуту на багатьох сторінках збірника.

✓ САПОЖНИКОВ О. Тут бував Маршал. /Про перебування Маршала Жукова в районі Славуті і Шепетівки/. - "Рад.Поділля", 1971, 24 березня.

СКОРОВОГАТОВ В. Серця, що пам'ять бережуть. Львів, 1970. Славута - с.42, 43.

✓ ТРОНЬКО П. Подвиг твоих отцов. М., 1970. Славута - с.282, 285.

✓ СЛАВУТА. - В кн.: Радянська енциклопедія історії України.

Т.4, с.113.

СЛАВУТА. - В кн.: Українська Радянська енциклопедія. Т.13,
с.235.

З М І С Т

знамених і пам'ятних дат Хмельниччини
на 1974 рік

П е р е д м о в а

16 СІЧНЯ	- 530 років з часу заснування м.Красилова ✓
19 СІЧНЯ	- 105 років з дня народження професійної революціонерки Є.С.Гліхтер
І ЛЮТОГО	- 10-річчя створення обласного історико-краєзнавчого товариства
17 ЛЮТОГО	- 30 років з дня загибелі В.О.Котика, піонера-партизана Героя Радянського Союзу.
БЕРЕЗЕНЬ	- 30 років з часу визволення Хмельниччини від німецько-фашистських загарбників
ІІ КВІТНЯ	- 120 років з дня народження М.Г.Савіної
ТРАВЕНЬ	- 380 років з часу заснування м.Шепетівки ✓
15 ЧЕРВНЯ	- 80 років з дня народження відомого радянського математика М.Г.Чеботарьова
13 ЛИПНЯ	- 80 років з дня народження радянського історика і археолога Б.В.Кафенгауза.
27 СЕРПНЯ	- 70 років з дня народження Двічі Героя Соціалістичної Праці Д.В.Бойка
29 ВЕРЕСНЯ	- 70 років з дня народження визначного радянського письменника-комуніста М.О.Островського
9 ЖОВТНЯ	- 70 років з дня народження М.П.Бажана
20 листопада	- 70 років з дня народження К.О.Гордієнка
ГРУДЕНЬ	- 340 років з часу заснування м.Славути. ✓

45⁰⁰

